



## Een nieuwe reeks: geschreven geschiedenis

– Ronald Polak –

*Transparant* 11.2 (2000) 28-29

### Recensie n.a.v.

Christine Hatt, *De kruistochten, christenen in oorlog* (Harmelen: Ars scribendi, 1999) 59 blz., fl. 29,75.

Stewart Ross, *De Industriële Revolutie* (Harmelen: Ars scribendi, 1999) 60 blz., fl. 29,75.

Omdat de deeltjes *De kruistochten* en *De Industriële Revolutie* bepaald wel een plaats verdienen in de mediatheek, was mijn eerste gedachte dat het jammer is dat ik de serie *Geschreven Geschiedenis* niet eerder kende, maar toen realiseerde ik me dat we hier met een nog nieuwe serie te doen hebben.

De opzet van de boekjes is steeds dezelfde. In zestig fraai geïllustreerde bladzijden worden de hoofdlijnen verteld. De hoofdstukken gaan over voor de handliggende aspecten van het onderwerp en zijn weer onderverdeeld in artikeltjes van (ruim) één bladzijde. Op de tegenoverliggende pagina treffen we bijbehorende geschreven en ongeschreven bronnen aan, waarbij in een overzichtelijke lay-out moeilijke woorden en begrippen worden toegelicht. Geheel in overeenstemming met de procedures in het hedendaagse geschiedenisonderwijs, worden de lezers er aan herinnerd dat ze een historisch document wel op een bepaalde manier moeten benaderen. Doen ze dat niet, dan raken ze gemakkelijk in de tijdskooi gevangen of vergissen zij zich in de betrouwbaarheid van de documenten.

Overigens moet de leerling zich zelf wel steeds realiseren dat het belangrijk is met de juiste houding naar de documenten te kijken. De nuttige tips in de inleiding, over het benaderen van documenten, worden namelijk in het vewolg niet expliciet toegepast. Voor een geoefend leerling is dit echter geen bezwaar en omdat de deeltjes die ik zag voor klas 3 en hoger in aanmerking komen, mag je veronderstellen dat de benodigde vaardigheden wel beheerst worden.

Het deel met als ondertitel 'christenen in oorlog' behandelt de aanzet tot en het verloop van alle kruistochten. Die zeven expedities zijn dus weer terug in het geschiedenisboek, met de zo'n dertig jaar terug tenminste traditionele (godsdienst)politieke, militaire, economische en, zij het in mindere mate, culturele informatie. Natuurlijk keek ik, met het onderwerp Europa en de buitenwereld nog vers in het geheugen, naar de aandacht voor de onderlinge contacten tussen de moslims en de kruisvaarders en hun nazaten van Outremer.

[29] Veelbelovend, maar niet kenmerkend voor de aandacht die het boek verder hieraan besteedt, is het verhaal uit de kroniek van de Arabier Oesama. Deze verhaalt hoe de gouverneur van Antjochié eens gaat eten bij een Frank en zich in het geheel geen zorgen hoeft te maken over de maaltijd, want varkensvlees eet deze nieuweling in de Oriënt al jaren niet meer. Ik zou graag meer voorbeelden van soortgelijke ervaringen gelezen hebben. Kan dat nog een kwestie van smaak zijn, meet objectief is vast te stellen dat de gevolgen van de kruistochten te mager behandeld Worden, zeker die op cultureel en economisch terrein.

De plaats van de kerk in de Europese samenleving wordt in zeer algemene termen beschreven en voor de relatie met de Grieks-orthodoxe broeders geldt hetzelfde. Hoe de aanwezigheid van christenen buiten de wereld van de christianitas te verklaren is, wordt niet toegelicht. Jezus Christus is niet meer dan een jood die de nadruk legde op Gods liefde voor

de mensheid, maar ook leerde dat mensen God en elkander lief moesten hebben en geen geweld moesten gebruiken.

Later heeft de kerk besloten dat ter verdediging van het christendom de wapens mogen worden opgenomen. Dit gaat toch kort door de bocht, maar het is ook te gecompliceerd voor een recensie. Eén opmerking slechts hierover. Als de taak van de christen-historicus (ook) bestaat uit de verzorging van de geschiedenis van de kerk van alle tijden, vormen de kruistochten met het vele bijbehorende leed zeker één van de moeilijkste thema's.

Nog kort over het andere deeltje, dat handelt over de situatie in Groot-Brittannië en hetgerloop, de gevolgen en de verspreiding van de Industriële Revolutie. Nu in het tweedefaseprogramma havo en vwo het subdomein levensonderhoud en sociale verhoudingen is opgenomen, kan de Industriële Revolutie goede diensten bewijzen. Veel methoden hebben voor de uitwerking van dit examenvoorschrift immers de ontwikkelingen in Schotland als onderwerp genomen. Dit boek beperkt zich evenwel niet tot 'werkplaats van de wereld' en biedt bovendien, dankzij het register, de verklarende woordenlijst en de leesbare artikeltjes een welkome aanvulling op de schoolboeken.